

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

47. De necessarijs ad huiusmodi contractum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

tiones, & apothecationes bonorum stabilium, & mobilium, ad censum firmandum, & alias pactiones, de quibus inter se contrahentes hi conveniunt. Et nota, has obligationes non esse alias, quam eas, quæ modo fiunt: nam istæ sunt antiquissimæ, & vincunt memoriam fere hominum. Non ergo dubitauerit, licet, hos contractus ex se licitos esse alias nulli hominum nocerent. Idem censendum est de his, apud quos consuetudo talis iam viget similes contractus faciendi. Nec huic obstant illæ extræ Martini, & Calixti, in quibus continentur aliquæ conditiones his contractibus, qui modo fiunt, contrariæ. Nam ibi ponuntur hæ circumstantiæ.

Prima est, vt res certa signetur, supra quam census constituitur, & hæc solum maneat obligata censui, non alia bona.

Secunda, vt, hac pereunte, venditor non obligetur solvere censum.

Tertia, vt liceat venditori per partes redimere, si velit.

Quarta, vt emptor totum pretium, quo census emi, soluat venditori statim ac emit.

Istæ conditiones illiæ exprimuntur, sed scio, non esse tantumquam necessarias à Pontificibus probatas, sed apud illos, qui sedem Apostolicam consulebant. Ita, tales tunc fiebant contractus, & sic narratos sedes Apostolica approbavit; non tamen voluit damnare contractus, in quibus aliter fiebat. Quæ toto hoc c. dicta sunt, intellige debent secundum ius naturæ: modo enim post extræ Pij, non licet facere conventiones ad casus fortuitos obligantes: nam, licet fieri possint assicuraciones, & fidei iussiones, non tamen tales, vt, re censui subiecta pereunte ex casu fortuito, teneatur censarius censum solvere. Item sunt necessariae quatuor illæ conditiones, tertia excepta de qua non fit mentio in Bulla Pij Quinti.

De necessarijs ad huiusmodi contractum.

CAPVT XLVII.

QUæ igitur ex natura rei necessaria videntur ad iustitiam huiusmodi contractuum, vt modo fiunt, ista sunt.

Primo, vt sit res aliqua supra quam imponitur census, siue sit determinata aliqua res, siue non: vt, cum quis supra omnia sua bona in communi census imponit.

Secun-

Secundò, ut sint verè illi fructus, aut expectentur, qui vendantur, vel in quo emitur ius. Vnde, supra domum fructifican-tem quinque, aut sex, non potest imponi census exigendi de- cem. Nec in hoc consentio cum Soto: vult enim, hoc non esse necessarium, sed posse tales census imponi, quamvis res mi- nus fructificent, quia iste doctor putat censum imponi super personam directe: est enim ius exigendi à persona; res autem illa potius est velut pignus. Sed istud mihi non placet: quam- vis enim crediderim ex natura posse census imponi super per- sonam, tamen isti, qui modò fiunt, non sunt huiusmodi, sed super res: nam vendens, vendit ius, quod habet supra fructus, aut eorū partem suæ rei, & tunc non potest vendere, nisi quod habet: Vnde, non licet censum imponere, supra dictum valo- rem, ut tenet Sylu. loco citato, cum communi Doctorum sen- tentia. Nec putes me velle dicere, non posse imponi censum super fructuum valorem, qui respondet valori rei, v.g. domus aliqua valet mille, & reddit solum quinquaginta quibus re- spondent quinque pro centum, nolo dicere, non posse imponi censum, septem, aut octo pro centum, nam potest imponi su- pra valorem quinquaginta: illud enim non est necessarium; nam illa quinque minus valent emptori, qui non emit nisi fructus, non autem rei substantiam, ob id, dat minus pro eis, quam valeant, venditori, qui simul habet dominium rei. Hoc igitur modo secundum est necessarium.

Tertium etiam necessarium est, ut venditor non cogatur ab emptore, ad redimendum censum; nam tunc videretur mutuū virtuale,

Quartum, ut illa bonorum apothecatio non sit talis, ut ven- ditor nullo modo possit, absque emptoris facultate, rem ali- quam vendere, aut alienare: hæc enim esset iniusta obligatio, cum plus multò valeat ista obligatio, quam communiter ab emptoribus pretium solvatur. Sufficiet, ut res, supra quā cen- sus imponitur, sic obligata maneat, reliqua verò bona ita apo- thecatur, ut, dum in potestate venditoris sunt census, assecu- rationi fiat obligata.

Quintum etiam necessarium est, ut pretium sit iustum; sed quomodo iustum pretium cognoscatur, non est facile expli- care. Aduerte tamen aliqua,

Primum est, non solum, ad cognoscendum iustum pretiū, attendenda est quantitas pensionis, quæ emitur, sed valor as- securationis, qui per apothecationē fit: nam vtrumq; emitur:

assecuratio autem tantò minus valet, quanto fructus est certior, & tantò magis, quanto fructus est periculosior. Ex quo sequitur, non oportere esse sollicitos, inquirendo, an fructus sit certus, siue incertus: nam si fructus est incertus, tunc datur minus pro pensione, plus pro apothecatione; si vero certus est, contra, stante eodem pretio, v. g. do centum pro pensione octo, cum apothecatione, si pensio est incerta, tunc do sexaginta pro octo, quadraginta pro obligatione, & assecuratione; si vero est certior, tunc do octoginta pro pensione, viginti pro assecuratione.

Secundum est, Regula dignoscendi pretium in censibus, & conscientiarum ementium possint quiescere, triplex est.

Prima est, lex Principis. Cum enim lege pretium taxatum est, tunc illud pro iusto est habendum: vnde modo in Hispania lege regni sancitum est, vt vnum ematur quatuordecim, & decem pro centum quadraginta in censu perpetuo redimibili: & vti alij Principes id facerent.

Cum tamen ista lex non est, altera regula est consuetudo communis apud diuites, & inopes, sic vendendi census. Cum enim sit census emptio quaedam, in emptione pretium nullum, aut ex lege, aut ex communi consuetudine sumitur, non ex huius, vel illius hominis arbitrio, aut inopia: sapè enim pauperes coguntur vilissimè vendere, nec tale pretium iustum est. Ex hoc infero vnum, non esse reprobandos census illos, in quibus decem emuntur pro centum, cum consuetudo viget communis talium venditionum, vt fit in Marchia, Sicilia, & alijs locis. Quamuis enim melius, & tutius esset, octo accipere pro centum, tamen non debent damnari, qui decem emunt pro centum in perpetuo redimibili: & hoc probatur argumento irrefragabili: nam Nicolaus in illa bulla concedit, vt decem emantur pro centum, etiam cum apothecatione omnium bonorum, dummodo non excedatur ille numerus denarius: & quamuis hoc concesserit, & probauerit pro Sicilia intra, & extra Pharium, tamen idem censendum est in illis locis, vbi talis viget consuetudo.

Deficiente autem lege, & consuetudine, tunc tertia regula est seruanda, similitudo locorum ad loca, in quibus est lex, vel consuetudo: nam cum sunt similes regiones, quantum ad rerum pretia, & res ipsas, potest simile seruari pretium, licet contractus talis in vltu non sit. His igitur vis pretium iustum dignoscitur; quo seruato simul cum alijs conditionibus

nibus dictis, tales contractus cum apothecationibus liciti
sunt.

*De quibusdam circumstantijs in censibus
appositis.*

CAPVT XLVIII.

Solent aliæ circumstantiæ his censibus addi.

Quarum vna est pœna; nimirum si venditor per duos
vel tres annos pensionem non soluerit, possessione, super
quam est census, spoliatur; apponere autem pœnam licitum
est ex natura rei, & ita in lege Tauri. 68. apud Hispanos sancit-
ur: tamen ut iuste exigatur ab emptore, duplex est conditio
necessaria.

Vna, ut culpa venditoris intersit, putà, qui culpa sua non
soluerit, cum tamen potuerit; cum enim absq; culpa sua non
soluit, nimirum, quia non habet, nec culpa sua incidit in talẽ
impotentiam, tunc non potest iuste exigere, non enim pœna
exigenda, ubi nulla intercedit culpa.

Altera est, ut sit pœna proportionata culpæ: non enim lici-
tum est, pro minima culpa grauem imponere pœnam, nec
iuste exigitur post culpam. His duobus seruatis licite apponi-
tur illa pœna.

Solet secundo alia etiam interuenire circumstantia, nimi-
rum, in censu perpetuo redimibili solet poni sub pacto, ne per
tres primos annos redimi possint. Hoc autem etiam licitum
est, ut bene dicit Soro, sicut etiam licitum est emere domum
cum pacto retrouendendi, hac conditione, ut per annum,
vel plus non redimatur. Ut tamen hoc possit iuste fieri, debet
emptor augere pretium, quo emit censum: nam illa conditio
onerat venditorem, qui alias poterat, quoties libebat redime-
re. Vnde, si centum dantur pro decem absque tali conditio-
ne, iniustum videtur non plus dare pro decem, illa apposi-
ta conditione, per quam plus oneratur venditor; quoties e-
nim extra communem rationem censuum, cum illa apothec-
atione, oneratur plus venditor, tunc pretium emptoris de-
bet augeri, aut pretium pensionis minui: sicut, cum emptor
magis oneratur; aut pensio augeri, aut pretium emptoris mi-
nui debet.